

ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КИТАЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

Богородицька Г. Є.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин
та регіональних студій
Університет митної справи та фінансів*

Коваленко К. В.

*здобувач вищої освіти першого (бакалаврського рівня)
спеціальності 292 – Міжнародні економічні відносин
Університет митної справи та фінансів
м. Дніпро, Україна*

До початку економічних реформ і лібералізації торгівлі, майже 40 років тому Китай дотримувався політики, яка тримала економіку дуже бідною, стагнаційною, централізовано контрольованою, надзвичайно неефективною та відносно ізольованою від світової економіки. З моменту відкриття зовнішньої торгівлі та інвестицій та впровадження реформ вільного ринку в 1979 році Китай був однією з найбільш швидкозростаючих економік світу, з реальним щорічним зростанням валового внутрішнього продукту (ВВП) у середньому на 9,5% до 2019 року. Темпи, описані World Bank як «найшвидше стійке розширення великої економіки в історії». Таке ПО зростання дозволило Китаю в середньому подвоїти свій ВВП кожні вісім років і допомогло приблизно 800 мільйонам людей вирватися з бідності. Китай став найбільшою економікою світу (за паритетом купівельної спроможності), виробником, торговцем товару та власником валютних резервів. Це, у свою чергу, зробило Китай головним комерційним партнером Сполучених Штатів.

Китай є найбільшим товарним партнером США, найбільшим джерелом імпорту та третім за величиною експортним ринком Сполучених Штатів Америки. Китай також є найбільшим іноземним власником цінних паперів казначейства США, які допомагають фінансувати федеральний борг і підтримують низькі процентні ставки у Штатах [1], [3]. У міру розвитку економіки Китаю зростання реального ВВП значно сповільнилося з 14,2% у 2007 році до 6,6% у 2018 році, і, за прогнозами Міжнародного валютного фонду (МВФ), до 2024 року це

зростання впаде до 5,5%. Уряд Китаю прийняв уповільнене економічне зростання, називаючи його «новою нормою» та визнаючи необхідність для Китаю прийняти нову модель зростання, яка покладається менше на інвестиції в основний капітал та експорт, а більше на приватне споживання, послуги та інновації для стимулювання економічного зростання. Такі реформи потрібні для того, щоб Китай не потрапив у «пастку середнього доходу», коли країни досягають певного економічного рівня, але починають відчувати різке зниження темпів економічного зростання, тому що вони не можуть використовувати нові джерела економічного зростання, такі як інновації [2]. Уряд Китаю зробив інновації головним пріоритетом у своєму економічному плануванні через низку гучних ініціатив, таких як «Зроблено в Китаї 2025», план, оголошений у 2015 році щодо оновлення та модернізації виробництва Китаю в 10 ключових секторах завдяки значній державній допомозі, щоб зробити Китай головним глобальним гравцем у цих секторах. Однак такі заходи все більше викликають занепокоєння щодо того, що Китай має намір використовувати промислову політику, щоб зменшити залежність країни від іноземних технологій (зокрема шляхом блокування іноземних компаній у Китаї) і зрештою домінувати на світових ринках.

У 2018 році адміністрація Трампа розпочала розслідування за Розділом 301 політики Китаю щодо інновацій та інтелектуальної власності, яка вважається шкідливою для економічних інтересів США. Згодом він підвищив тарифи на 25% на імпорт із Китаю, на суму 250 мільярдів доларів, а Китай підвищив тарифи (від 5% до 25%) на імпорт із США, на суму 110 мільярдів доларів. Такі заходи призвели до різкого скорочення двосторонньої торгівлі в 2019 році. 10 травня 2019 року президент Трамп оголосив, що розглядає можливість підвищення мит майже на всю решту товарів з Китаю. Затяжний і ескалуєчий торговельний конфлікт між Сполученими Штатами і Китаєм має негативні наслідки для китайської економіки [2], [3]. Зростаючий глобальний економічний вплив Китаю й економічна та торгова політика, яку він проводить, мають значні наслідки для Сполучених Штатів і, отже, представляють великий інтерес для Конгресу. Незважаючи на те, що Китай є великим і зростаючим ринком для американських компаній, його неповний перехід до вільної ринкової економіки призвів до економічної політики, яка вважається шкідливою для економічних інтересів США, наприклад промислової політики та крадіжки інтелектуальної власності США.

Зростання Китаю з бідної країни, що розвивається, до великої економічної держави за приблизно чотири десятиліття було вражаючим. З 1979 року (коли почалися економічні реформи) до 2020 року реальний

валовий внутрішній продукт (ВВП) Китаю зростав із середньорічними темпами майже на 10%. За даними Світового банку, Китай «зазнав найшвидшого сталого зростання великої економіки в історії – і понад 800 мільйонів людей вирвали з бідності». Китай став великою світовою економічною державою. Наприклад, він посідає перше місце з точки зору економічного розміру на основі паритету купівельної спроможності (ПКС), виробництва з доданою вартістю, торгівлі товарами та власника валютних резервів.

Швидке економічне зростання Китаю призвело до значного збільшення двосторонніх комерційних зв'язків зі Сполученими Штатами. Згідно з даними про торгівлю США, загальний товарообіг між двома країнами зріс з 5 мільярдів доларів у 1980 році до 660 мільярдів доларів у 2020 році. Зараз Китай є найбільшим торговим партнером Сполучених Штатів, третім за величиною експортним ринком і найбільшим джерелом імпорту. Багато американських компаній ведуть широку діяльність у Китаї, щоб продавати свою продукцію на китайському ринку, що швидко розвивається, і можливо скористатися перевагами дешевшої робочої сили для експортно орієнтованого виробництва. Ці операції допомогли деяким американським фірмам залишатися конкурентоспроможними на міжнародному рівні та постачати американським споживачам різноманітні недорогі товари. Масштабна купівля Китаєм цінних паперів казначейства США (загальна сума яких станом на квітень 2020 року становила 1,1 трильйона доларів США) дозволила федеральному уряду фінансувати дефіцит бюджету, що допомагає підтримувати відносно низьких процентних ставок в Сполучених Штатах [2].

Однак поява Китаю як великої економічної держави викликала занепокоєння у багатьох політиків США. Деякі стверджують, що Китай використовує несправедливу торговельну практику (наприклад, занижену валюту та субсидії, надані вітчизняним виробникам), щоб наводнити ринки США недорогими товарами, а така практика може загрожувати робочим місцям, заробітній платі та рівню життя американців. Інші стверджують, що зростаюче використання Китаєм промислової політики для сприяння та захисту певних вітчизняних китайських галузей промисловості чи фірм, яким сприяє уряд, а також його неспроможність вжити ефективних заходів проти поширених порушень і крадіжок прав інтелектуальної власності США (ПІВ) у Китаї, тим самим загрожують підірвати конкурентоспроможність інтелектуальної промисловості Сполучених Штатів Америки. Китайський уряд вважає зростання економіки життєво важливим для підтримки соціальної стабільності. Однак Китай стикається з низкою серйозних економічних проблем, які можуть загальмувати майбутнє

зростання, включаючи викривлену економічну політику, яка призвела до надмірної залежності від інвестицій в основний капітал та експорт для економічного зростання, державної підтримки державних компаній, слабка банківська система, збільшення розриву в доходах, зростаюче забруднення та відносна відсутність верховенства прав в Китаї. Уряд Китаю визнав ці проблеми та пообіцяв їх вирішувати, впроваджуючи політику, спрямовану на підвищення ролі ринку в економіці, стимулювання інновацій, перетворення споживчих витрат на рушійну силу економіки, розширення системи соціального захисту, заохочення розвитку менш забруднюючих галузей (такі як сфера послуг), і боротися з офіційною корупцією в уряді. Здатність китайського уряду здійснити такі реформи, ймовірно, визначить, чи зможе Китай продовжувати підтримувати відносно швидкі темпи економічного зростання, чи натомість темпи зростання почнуть значно зменшуватися. Зростаюча економічна могутність Китаю призвела до його все більшої участі в глобальній економічній політиці та проєктах, особливо розвитку інфраструктури. Китайська ініціатива «Один пояс, один шлях» (BRI) представляє велику стратегію Китаю щодо фінансування інфраструктури в Азії, Європі, Африці та за її межами. У разі успіху економічні ініціативи Китаю можуть значно розширити експортні та інвестиційні ринки Китаю та збільшити його «м'яку силу» в усьому світі.

Література:

1. Seung Ho Pak Problems of transnational corporations in China: think locally, act globally / Seung Ho Pak, Wilfred Vanhonacker // Thought. – 2007. – № 8 (19) // [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.idea-magazine.com.ua/archive/8830/advance/8902.html>. (in Russian)

2. Xiao Geng, Xiuke Yang, and Anna Janus, State-owned Enterprises in China, Reform Dynamics and Impacts, 2009, p. 155

3. <http://beta.fortune.com/global500/>